

Нестерчук Л.П.

старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ АДВОКАТІВ

Захист прав та свобод громадянина є однією з найголовніших завдань сучасної правової української держави, які вимагають від неї повного забезпечення цих прав та ефективної реалізації свобод і законних інтересів. Відповідно до ч.2 ст. 3 Конституції України – права та свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [1].

Важливу роль у забезпеченні реалізації цих прав та свобод відіграє право особи на правову допомогу, що закріплено в ст.59 Конституції України, і виступає своєрідною гарантією всіх інших прав. Позитивним моментом є те, що дана конституційна норма реалізується не лише для громадян України, а й для іноземців, осіб без громадянства, що свідчить про гуманістичну спрямованість норм Конституції.

Окрім того, без забезпечення права на кваліфікаційну правничу допомогу неможливо досягти загальної поваги й дотримання прав та свобод людини, передбачений Міжнародним пактом про економічні, соціальні та культурні права[2] та Міжнародним пактом про громадянські та політичні права [3], забезпечити необхідні гарантії для захисту людини, обвинуваченої у вчиненні злочину, зазначені ст.7 Загальної декларації прав людини [4].

Таким чином, для надання професійної правничої допомоги в Україні функціонує інститут адвокатури. Рівень розвитку адвокатури є одним із індикаторів демократичності суспільства, одна з ознак стану захищеності прав людини. Внаслідок стрімкого розвитку ринкових відносин та демократизацією українського суспільства в цілому послуги юриста стають все необхіднішими, а це в свою чергу, вимагає високого рівня та якості професійних навичок й знань.

Дуже слушно у свій час зазначав Отто фон Бісмарк: «З поганими законами і хорошими чиновниками можна правити країною. Але якщо чиновники погані, не допоможуть і найкращі закони» [11].

Отже, професійні кадри є багатством будь-якої правової держави, тому що саме класифікація, досвід та професіоналізм сприяють успіху в здійсненні ефективного публічного збагачення адвоката, як особи, так і діяча.

Відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокат під час здійснення своєї адвокатської діяльності зобов'язаний підвищувати свій професійний рівень (кваліфікацію) [5]. Більш детальне пояснення щодо визначення поняття «підвищення кваліфікації адвоката» є у Порядку підвищення кваліфікації адвокатів України у новій

редакції 2019 року (далі – Порядок), у якому визначено, що це є важливим професійним обов'язком адвокатів, дотримання якого має забезпечувати безперервне поглиблення, розширення та оновлення знань, вмінь та навичок, здобуття нової спеціалізації або кваліфікації у певній галузі права чи сфері діяльності на основі раніше здобутої освіти і практичного досвіду, забезпечувати адвокатів достатньою інформацією про зміни в чинному законодавстві та практик його тлумачення та застосування [6].

Як слушно зазначив в одному із своїх інтерв'ю директор Вищої школи адвокатури Національної асоціації адвокатів України Савва Кузьменко, найголовнішою метою підвищення кваліфікації адвокатів є передання знань від досвідчених адвокатів, суддів, експертів правникам, які вже завтра реалізують здобуті знання [12].

Варто зазначити, що Порядок містить досить ретельний перелік можливих видів підвищення кваліфікації, а саме: навчання за професійними програмами Вищої школи адвокатури НААУ видання монографій, посібників, участь у різних міжнародних, всеукраїнських та регіональних наукових конференціях, семінарах, круглих столах, тренінгах тощо.

Чинним законодавством встановлено період оцінювання в три роки, а за основу даного оцінювання береться система залікових балів. Суть її полягає у тому, що адвокат має отримати не менше 30 залікових балів, при цьому не менше 10 залікових балів кожного року. Новий Порядок регламентував нову процедуру реєстрації участі адвоката в тих чи інших заходах: тепер на єдиній платформі центру акредитації НААУ адвокат реєструється в режимі онлайн, що значно спростовує даний механізм.

На перший погляд, визначення та реалізація політики у сфері підвищення кваліфікації буде повністю залежати від адвокатів, що матиме наслідок високу ефективність і доступність навчання. Однак, це твердження є дискусійним. Беручи до уваги думку адвокатської спільноти щодо інституту підвищення кваліфікації, слушно зазначити, що не всі адвокати згодні з необхідністю його функціонування, пояснюючи це недостатньо високим рівнем правового регулювання в чинному законодавстві.

На думку адвоката М.І.Луцюка, одним із недоліків щодо визначення видів підвищення кваліфікації адвокатів є відсутність у даному переліку щоденної практики адвокатів, як найголовнішого засобу підвищення професійного рівня. Адже, процес підготовки адвоката до судової справи потребує багато зусиль, детального аналізу великої кількості юридичної літератури, нормативно-правових актів тощо [8].

Ще одним недоліком є те, що дана процедура потребує значних ресурсів та часу, адже освітній процес не є «дешевим» та вимагає від адвоката фінансових витрат. Як наслідок, відбувається збільшення вартості адвокатських послуг, а відповідно конкурентоспроможність адвокатів на ринку юридичних послуг знижується.

Наприклад, Європейський Центр правового співробітництва пропонує адвокатам різновид тренінгів, семінарів, круглих столів; організовує проведення програм щодо підвищення кваліфікації адвокатів, вартість за участь в яких досягає декількох тисяч євро.

Якщо проаналізувати процес підвищення кваліфікації в іноземних державах, то можна зробити висновок, що кожна держава має певні особливості в організації та функціонуванні такого явища.

Наприклад, в Італії адвокати повинні щорічно підвищувати свій професійний рівень з метою надання якісних юридичних послуг[7]. Однак, у визначеному законом порядку, адвокати, які досягли шістдесяти років, які мають 25-річний стаж роботи (з моменту зарахування до реєстру Ордену адвокатів), а також викладачі університетів, звільняються від виконання даного обов'язку. Сьогодні італійські адвокати гарантують всебічну підтримку своїм українським колегам на міжнародній арені, зокрема стосовно питань підвищення професійного рівня та захисту незалежності адвокатської професії від будь-якого впливу на неї.

Особливістю механізму підвищення кваліфікації адвокатів в Швеції, відзначає М.Ю.Мудровський, є те, що адвокат, який щорічно вдосконалює та поглиблює свої професійні знання та навички, складає детальний звіт, який містить перелік участі у конференціях, відвіданих тренінгів, семінарів, програм, фінансовий звіт щодо проходження цих заходів. Головною вимогою навчання є корисність для практики конкретного адвоката, при цьому це стосується навчання не лише юридичної сфери, а й допускається вивчення іноземних мов, економіки [9].

Важливу роль в підвищенні кваліфікації адвокатів як гарантії надання якісної правничої допомоги приділяється у Федеративній Республіці Німеччина, де доступ до зайняття даної професії супроводжується суворими вимогами до кандидатів. Адже саме в Німеччині функціонує федеральний закон про адвокатуру, що регламентує основні етичні принципи, якими має послуговуватись у своїй діяльності адвокат. Варто зазначити, що палати адвокатів займаються не лише питаннями підвищення кваліфікації адвокатів, а й здійснюють необхідні заходи, спрямовані на підтримання належного професійного рівня адвокатів. Так, палата адвокатів Франкфурта-на-Майні пропонує своїм учасникам інформацію щодо актуальних змін професійного адвокатського права, надає важливу інформацію зі сфери судочинства у різноманітних друкованих виданнях.

Отже, дослідивши деякі аспекти механізмів підвищення кваліфікації адвокатів Італії, Швеції, Німеччині та України, слід зробити висновок, що даний інститут має функціонувати в Україні згідно чинному законодавству та перш за все сприяти покращенню якості надання адвокатом юридичних послуг, правничої допомоги.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – с.141
2. Міжнародним пактом про економічні, соціальні та культурні права (Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73) / URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73) / URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042
4. Загальна декларація прав людини / URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015/print
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2013. – № 27. – ст.282.
6. Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України: затверджений Радою адвокатів від 14 лютого 2019 року №20 / [Електронний ресурс].– Режим доступу: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2019-02-14-poryadki-20_5ca35aef7a1b9.pdf
7. Адвокатская реформа в Италии стала теперь законом / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.studiolegalegrasso.net/ru/2013-01-riforma-dell-avvocatura-in-italia-e-diventata-legge>.
8. Луцюк М.І. Адвокат, а ти підвищив свою кваліфікацію?! А «справку» маєш? / М.І.Луцюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rivnepravo.com.ua/323-advokat-a-ty-pidvyshchyv-svoiu-kvalifikatsiiu-a-spravku-maiesh.html>
9. Мудровский М.Ю. Институт адвокатуры в Швеции / М.Ю. Мудровский // Евразийская адвокатура. – 2013. – № 3(4). – С. 31–33.
10. Презентація з теми: «Життя та діяльність Отто фон Бісмарка» / URL:<https://vseosvita.ua/library/prezentacia-z-temi-zittja-ta-dialnist-otto-fon-bismarka-136957.html>
11. Кузьменко С. Адвокат сто разів подумає, куди інвестувати дорогоцінний час / URL: <https://unba.org.ua/publications/4370-direktor-vsha-naau-savva-kuz-menko-advokat-sto-raziv-podumae-kudi-investuvati-dorogocinnij-chas.html>